

COMORILE
MUZEELOR
EUROPENE

CUPRINSUL

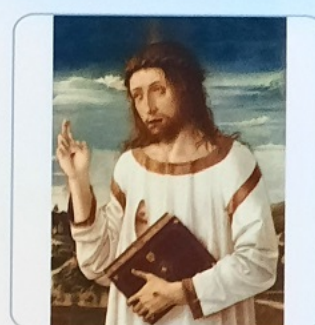
P. 2

Jan Van Eyck.
Madona cancelarului Rolin.
P. 5

Jacopo Bellini.
Madonna cu pruncul și donatorul
(Madonna Leonello d'Este).
P. 6

Giovanni Bellini.
Binecuvântarea lui Hristos.
P. 9

Jean Fouquet.
Sfânta Margarita din Heures
d'Etienne Chevalier.
P. 12

Gerard David.
Nunta din Cana.
P. 13

Andrea Solario.
Madona cu pernă verde.
P. 17

Pietro Perugino.
Sfântul Sebastian.
P. 18

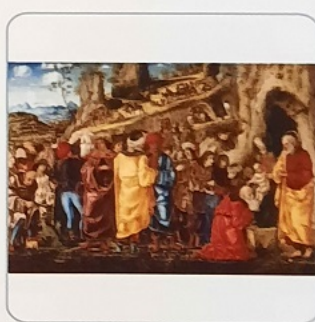
Andrea Mantegna.
Marte și Venera (Parnas).
P. 22

Andréa Mantegna.
Minerva alungă viciile
din Grădina Virtuții.
P. 23

Vittore Carpaccio.
Predica Sfântului Ștefan
la Ierusalim.
P. 28

Bernardo Parentino.
Adorația magilor.
P. 29

Leonardo da Vinci.
Madona în peșteră.
P. 33

Leonardo da Vinci.
Mona Lisa (Gioconda).
P. 34

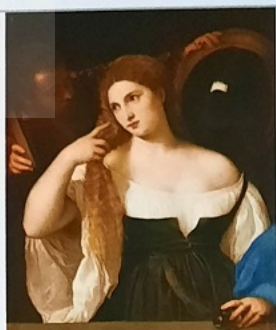
Andréa del Sarto.
Familia sfântă.
P. 37

Lorenzo di Credi.
Madona cu pruncul și cu Sfinții
Iulian și Nicolae.
P. 38

Lucas Cranach Seniorul.
Portretul presupus al
Magdalenei Luther.
P. 41

Tițian.
Femeie la măsuța de toaletă.
P. 42

Quentin Massys.
Cămătarul și soția lui.
P. 45

Bernardino Luini.
Salomeea privind capul lui
Ioan Botezătorul.
P. 46

Hans Holbein cel Tânăr.
Portretul lui William Warham,
ariepiscopul de Cantorbery.
P. 49

Correggio.
Alegoria virtuților.
P. 50

Correggio.
Alegoria viciilor.
P. 53

Giulio Romano.
Triumful împăraților
Titus și Vespian.
C. 56

Lorenzo Lotto.
Hristos și păătoasa.
P. 57

François Clouet.
Portretul lui Pierre Forget,
senior de Fraena.
P. 61

Paolo Veronese
Jupiter fulgerând viciile
P. 62

Lambert Sustris.
Apostolul Philipp botează
uneunuc etiopian.
P. 66

Lionello Spada
Concertul
P. 67

Domenichino.
Sfânta Cecilia se ocupă cu
muzica fiind ajutată de un înger.
P. 71

Iacob Jordaens.
Patru evangheliști.
P. 72

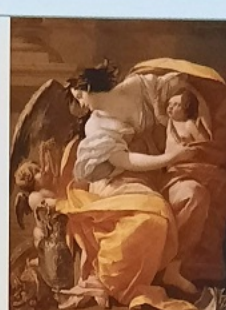
Antoon Van Dyck.
Portretul tatălui și fiului.
P. 75

Guido Reni.
Heracle învinge hidra
din Lerna.
P. 76

Giovanni Lanfranco.
Încoronarea Fecioarei Maria cu Sfinții
Augustin și Guillaume de Aquitania.
P. 79

Simon Vouet.
Alegoria bogăției.
P. 80

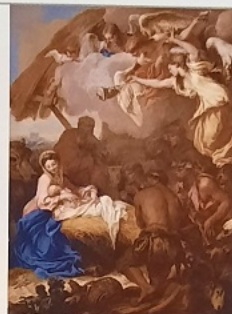
Pieter Paul Rubens.
Fericirea regenței.
P. 83

Pieter Paul Rubens.
Ixion și Iunona.
P. 86

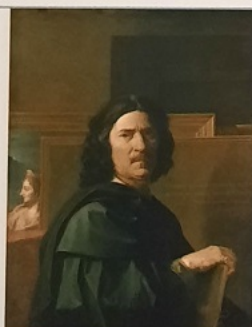
Claude Lorrain.
Ulisse o reîntoarce
pe Hriscida tatălui său.
P. 87

Giovanni Benedetto Castiglione.
Închinarea păstorilor.
P. 91

Nicolas Poussin.
Extazul Apostolului Pavel
P. 92

Nicolas Poussin.
Autoportretul.
P. 95

Diego Velázquez.
Portretul Margaritei
infanta.
P. 96

Pierre Patel Seniorul.
Peisaj fantastic, cu un călător.
P. 99

Salvator Rosa.
Spiritul lui Samuel chemat la Saul
de vrăjitoarea din Endor.
P. 100

Philippe de Champaigne.
Apostolul Philippe.
P. 103

Philippe de Champaigne.
Abbatissa, mama Catherine Agnès Arnott
și sora Catherine Suzanne de Champaigne.
Ex voto (după legământ).
P. 106

Lubin Baugin.
Natura moartă cu tablă
de șah.
P. 107

Hyacinthe Rigaud.
Portretul lui Ludovic
al XIV-lea.
P. 110

Jean-Antoine Watteau.
Pierott (cunoscut
și ca Gilles).
P. 113

Joshua Reynolds.
Portretul doamnei Jones
în copilărie.
P. 114

François Boucher.
Venera îl roagă pe Vulcan să
făurească o armă pentru Aeneas.
P. 117

Nicolas Bernard Lépicié.
Tânărul desenator.
P. 118

Nicolas Lancret.
Iarna.
P. 122

Giovanni Domenico Tiepolo.
Scena carnavalului
sau Menuetul.
P. 123

Thomas Gainsborough.
Discuție în parc.
P. 126

Louis Tocque.
Portretul sculptorului
Jean-Louis Lemoine.
P. 129

Jean-Honoré Fragonard.
Cascada din Tivoli.
P. 130

Jean-Honoré Fragonard.
Femei la scădat.
P. 134

Jean-Baptiste Greuze.
Logodna în sat.
P. 135

Henry Raeburn.
O fetiță cu flori.
P. 139

Jacques-Louis David.
Portretul doamnei de Verninac, născută
Henriette Delacroix, sora pictorului
Eugène Delacroix.
P. 140

Jacques-Louis David.
Sabinenele care opresc lupta
dintre romani și sabinii.
P. 144

Pierre-Henri de Valenciennes.
Orașul antic Agrigento.
Peisaj fantezie.
P. 145

Pierre-Henri de Valenciennes.
Orașul antic Agrigento.
Peisaj fantezie.
P. 148

Jean-Baptiste Regnault.
Cele trei grații.
P. 151

Antoine-Jean Gros.
Ioachim Murat, regele
napolitan.
P. 152

Pierre Jean David d'Angers.
Philopoemen rănit.
P. 154

Jean-Baptiste Pigalle.
Dragoste și prietenie.
P. 156

P. 158

Masaccio și Masolino
Madona cu pruncul,
Sfânta Ana și îngerii
P. 161

Fra Filippo Lippi.
Madona cu pruncul
și îngerii.
C. 162

Andrea Mantegna.
Înălțarea lui Hristos. Canatul
stâng al tripticului
„Scene din viața lui Hristos”. P. 165

Sandro Botticelli.
Puterea
P. 166

Sandro Botticelli.
Buna-Vestire.
P. 169

Antonio del Pollaiuolo.
Hercule și hidra.
P. 170

Ridolfo Ghirlandaio.
Portretul unei tinere femei,
numit și Călugărița.
P. 173

Domenico Ghirlandaio.
Madona cu pruncul, cu sfinții
Justo și Zenovie,
și arhanghelii Mihail și Rafail.
P. 174

Andrea del Sarto.
Madona și pruncul, cu Sfântul
Francisco și Ioan Evanghelistul
(Madona cu harpii).
P. 177

Michelangelo Buonarroti.
Sfânta Familie (Tondo Doni).
P. 178

Rafael.
Madona cu sticlele.
P. 181

Rafael.
Portretul Papei Leon al X-lea împreună
cu cardinalii Giulio Medici și Luigi Rossi.
P. 182

Piero di Cosimo.
Perseu o eliberează
pe Andromeda.
P. 186

Tițian.
Venus din Urbino.
P. 187

Tițian.
Flora.
P. 191

Agnolo Bronzino.
Portretul Lucreției Pucci
Panceaticchi.
P. 192

Agnolo Bronzino.
Portretul Eleonorei da Toledo cu fiul
Giovanni de' Medici.
P. 195

Agnolo Bronzino.
Lucreția di Cosimo
di Medici
P. 196

Tintoretto (Jacopo Robusti).
Leda cu lebăda.
P. 199

Federigo Barocci.
Madona del Popolo.
P. 200

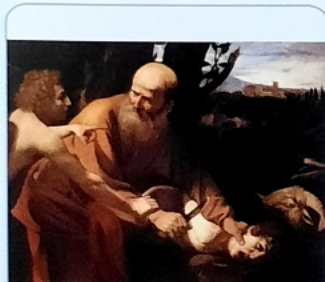
Francesco Salviati.
Caritate.
P. 203

Giorgio Vasari.
Alegorie pe tema Concepției
Imaculate.
P. 204

Caravaggio.
Bachus.
P. 207

Caravaggio.
Sacrificarea lui Isaac.
P. 208

El Greco.
Sfinții Ioan Evanghelistul
și Francisc de Assisi.
P. 211

Francisco de Zurbarán.
Sfântul Antoniu cel Mare.
P. 212

Frans Pourbus cel Tânăr.
Portretul Mariei de' Medici.
P. 215

Rosalba Carriera.
Portretul Felicitei Sartori în
costum turcesc.
P. 216

Simon Vouet.
Buna-Vestire.
P. 219

Jean-Étienne Liotard.
Maria Adelaïda a Franței
în costum de turcoaică.
P. 222

Thomas Patch.
Vedere spre râul Arno
și podul Sfânta Treime
P. 223

Louise-Élisabeth
Vigée-Lebrun.
Autoportret
P. 226

P. 228

Sandro Botticelli.
Madona cu pruncul și tânărul
Ioan Botezătorul.
P. 231

Pinturicchio (Bernardino
di Betto di Biagio).
Portretul unui băiețel.
P. 232

Andrea del Sarto.
Sacrificiul lui Avraam.
P. 235

Tițian.
Portretul unei doamne
îmbrăcate în alb.
P. 236

Correggio.
Madona cu Sfântul Gheorghe.
P. 239

Hans Holbein cel Tânăr.
Portretul lui Charles de Saule,
Sieur de Moretti.
P. 240

Parmigianino.
Madona cu trandafir.
P. 242

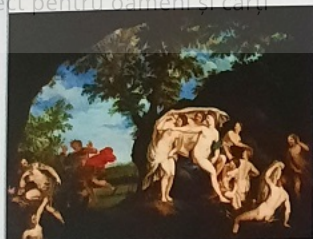
Peter Paul Rubens.
Întoarcerea Dianei
de la vânătoare.
P. 246

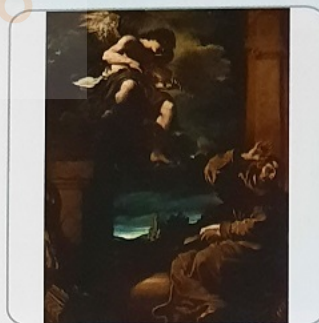
Frans Snyders.
Natură moartă și doamna
cu papagal.
P. 247

Jan Wildens.
Peisaj de iarnă cu un vânător.
P. 252

Francesco Albani.
Diana și Acteon.
P. 253

Guercino (Giovanni Francesco Barbieri).
Extazul Sfântului Francisc.
P. 257

Rembrandt Harmensz van Rijn.
Autoportret cu Saskia
pe genunchi.
P. 258

Jan van Goyen.
Fântâna de lângă coliba unui
țăran.
P. 262

Jan Fyt.
Căinele, piticul și băiețelul.
P. 263

Jan Vermeer van Delft.
Fată citind o scrisoare lângă
fereastra deschisă.
P. 266

Abraham Mignon.
Vaza cu flori și o rămurică
de portocal.
P. 269

Bartolomé Esteban Murillo.
Madona cu pruncul.
P. 270

Job Adriaensz Berckheyde.
Interiorul Bisericii Sfântului
Bavo în Haarlem.
P. 274

Canaletto (Giovanni Antonio Canal).
Piața din fața Bisericii Sfinților
Giovanni și Paolode la Veneția.
P. 275

Jean-Étienne Liotard.
La belle Chocolatière.
P. 278

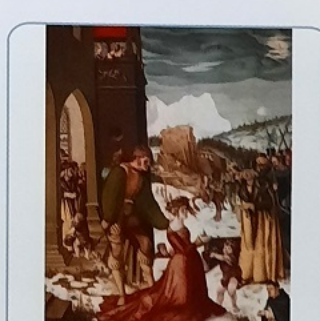
Rafael.
Madona Sixtină.
P. 281

Angelica Kauffmann.
Portretul femeii în costum
de vestală.
P. 282

P. 284

Hans Baldung Grien.
Martiriul Sfintei Doroteea.
P. 287

Albrecht Dürer.
Sărbătorearea Rozariului (Sărbătorearea
coronițelor din trandafiri).
P. 290

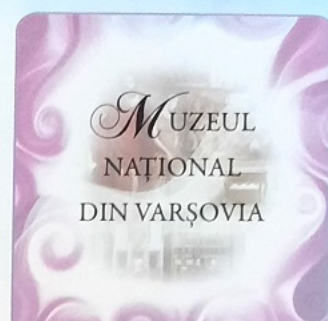
August Friedrich Piepenhagen.
Peisaj cu patinatori
(La patinaj).
P. 291

Gerard Dou.
O tânără doamnă pe balcon.
P. 294

Pierre-Auguste Renoir.
Îndrăgostiții.
P. 297

P. 298

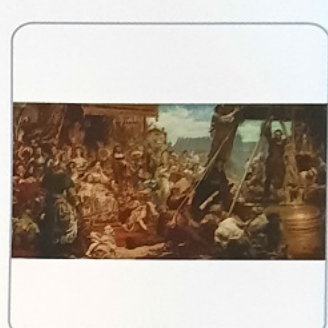
Jan Steen.
Alegerea între bogăție
și tinerețe.
P. 301

Krzysztof Lubieniecki.
Învățătorul.
P. 302

Jan Brueghel cel Bătrân.
Peisaj cu tâlhari care își împart
prada.
P. 306

Jan Alojzy Matejko.
Ridicarea clopotului „Sigismund” pe
clopotniță, în anul 1521, la Cracovia.
P. 307

Antoni Brodowski.
Oedip și Antigona.
P. 310

P. 312

Lucas Cranach cel Bătrân.
Venus și Amor.
P. 315

Anthoni Schoonjans.
Cleopatra punând o perla
într-un pahar.
P. 316

Bartholomäus Spranger.
Noli me tangere
(Nu mă atinge).
P. 319

Pieter Bruegel cel Tânăr.
Anotimpuri. Vara.
P. 322

Nicolae Grigorescu.
Fete lucrând la poartă.
P. 323

LUVRUL

Istoria unuia dintre cele mai mari muzee din lume este strâns legată de istoria palatului regal – remarcabil monument al arhitecturii franceze. Conform opiniei unor cercetători, denumirea de Luvru ar proveni de la cuvintele „luvenia” sau „lupania” (lupus din latină „lup”) și s-ar referi la vremurile când terenul aferent palatului din zilele noastre, era acoperit cu păduri de nepătruns, bântuite de lupi. Există însă și alte versiuni, care încearcă să explice originea numelui acestui vestit lăcaș al artelor și care țin cont de traducerea din limba galilor sau a francilor, a cuvântului „lower”, care înseamnă „cetate, fortificație”.

În anul 1190, regele Filip August, înainte de a pleca în cruciadă, a împrejmuit Parisul cu un nou zid de metereze. În partea de est a zidului, în 1202, a construit un castel – Turnul cel Mare al Luvrului, pentru a apăra orașul rămas fără supraveghere. În această clădire, se păstrau încă de pe atunci comorile, arhivele și averile coroanei franceze, în vreme ce reședința regelui se afla într-un alt castel, ridicat pe insula Cité. În timpul lui Carol al V-lea (1337–1453), Luvrul avea să devină sediul permanent al monarhului în capitală. În perioada aceea, țara fusese însă implicată în Războiul de o sută de ani și, în funcție de desfășurarea acțiunilor militare, regii părăseau uneori Parisul, care nu mai prezenta siguranță.

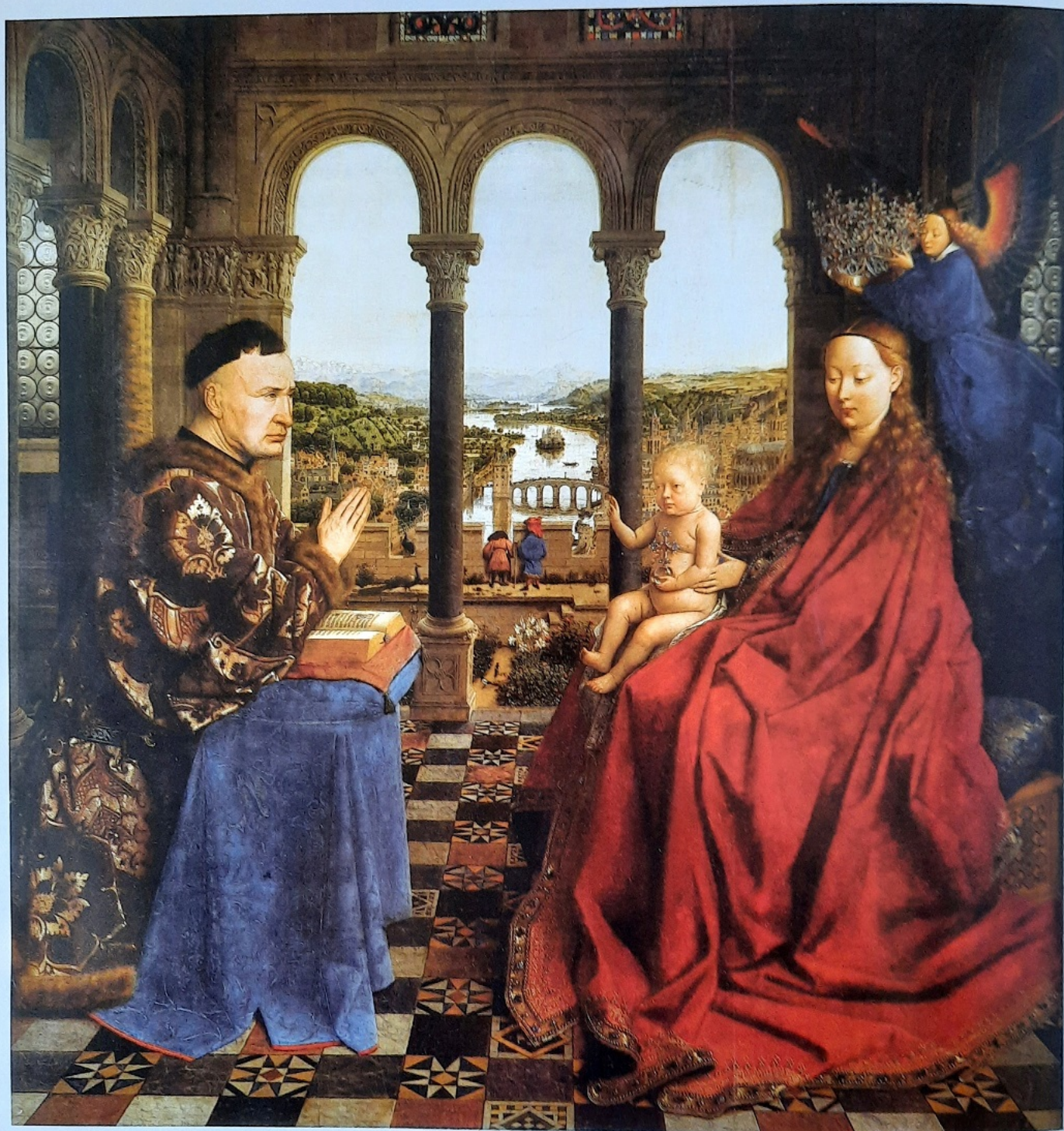
În anul 1527, în timpul lui Francisc I, s-a decis dărâmarea castelului vechi și, în locul acestuia, în 1546 s-a hotărât să se construiască un palat nou, în stil renascentist, ce avea să primească statutul oficial de reședință regală. Lucrările au fost coordonate de arhitectul Pierre Lescot și sculptorul Jean Goujon. Francisc I, mecenat și admirator al artei italiene, avea să pună bazele viitoarei colecții a muzeului; astfel, el avea să cumpere multe din lucrările lui Leonardo da Vinci, dar și ale altor maeștri renascentiști (care, în acel moment, erau păstrate în castelul Fontainebleau).

În anul 1563, regenta Caterina de Medici a dispus să se construiască lângă zidurile Luvrului un alt palat – Tuileries. Iar în timpul lui Henri al IV-lea a fost elaborat un plan general de reconstrucție al celor două palate, astfel încât, în 1608, Luvrul și Tuileries au fost unite într-un singur complex, prin intermediul Marii Galeriei, construită de-a lungul Senei. Istoria muzeului începe de fapt o dată cu înființarea acestei galerii. În timpul lui Ludovic al XIV-lea, colecția de pictură regală avea să fie adusă din Fontainebleau în Luvru. „Regele-Soare” avea să facă cele mai importante achiziții pentru viitorul muzeu – cumpărând, printre altele, colecția cardinalului Mazarin, precum și 200 de pânze ce aparțineau bancherului Eberhard von Iabach. Ludovic al XIV-lea avea să încredințeze lucrările de finisare a fațadelor principale și a interioarelor palatului, la doi arhitecți de seamă ai Franței din vremea aceea, respectiv lui Claude Perrault și Louis Le Vau; la scurtă vreme însă, monarhul își va muta reședința la Versailles și nu va mai pune atâta suflet pentru lucrările de restaurare și decorare deja începute la Luvru ba, mai mult chiar, interioarele palatului, vor fi lăsate, în mare parte, la dispoziția diverselor academii regale – de științe, arhitectură ș.a. În anul 1699, Ludovic al XIV-lea avea să permită Academiei Regale de Pictură și Sculptură să organizeze o expoziție cu lucrările maeștrilor săi, în Galeria Mare. Din 1725 și până în 1848, expozițiile de pictură și sculptură se desfășurau regulat și se bucurau de un succes deosebit. Datorită locului unde se desfășurau – Salonul Pătrat – ele au început a fi denumite saloane, iar pictura academică în sine devenise o pictură de salon.

Ideea de a transforma palatul în muzeu a fost formulată pentru prima dată în anul 1765, în articolul „Louvre”, din vestita „Enciclopedie” a lui Denis Diderot. În perioada Revoluției Franceze (1789–1799), la 27 iulie 1793, Convenția avea să emită chiar un decret în sensul acesta. Denumirea palatului avea să fie schimbată în Muzeul Principal de Arte, și deschiderea oficială avea să aibă loc la 10 august 1793. În momentul înființării muzeului, colecția regală număra 2500 de picturi. Din 1803, muzeul va începe să poarte numele lui Napoleon, iar pe pereții acestuia aveau să fie prezentate trofee din campaniile victorioase ale împăratului. După răsturnarea guvernului lui Napoleon Bonaparte, o mare parte a trofeelor, inclusiv „Altarul din Gent” de Jan Van Eyck, avea să fie înapoiată proprietarilor de drept.

În anul 1871, în zilele Comunei din Paris, palatul Tuileries avea să ardă aproape în întregime și, la scurtă vreme, va fi luată hotărârea de a se reconstrui. Nu mult după aceea, organele guvernamentale aveau să părăsească Luvrul definitiv, iar locul lor avea să fie luat de fondurile muzeului. Treptat, fosta trezorerie a regilor francezi avea să devină unul dintre cele mai mari muzee de stat din lume.

În 1989, chiar în mijlocul curții Muzeului „Napoleon”, avea să fie construită, după proiectul arhitectului american de proveniență chineză Ieoh Ming Pei, celebra piramidă din sticlă – simbolul veșniciei, devenită parte integrantă a complexului muzeal, care avea să provoace însă nenumărate controverse printre arhitecți și iubitorii de artă.

Jan Van Eyck (cca 1390–1441) Madona cancelarului Rolin

Jan van Eyck. The Virgin of Chancellor Rolin

Cca 1435, Lemn, ulei, 66 × 62 cm

Jan Van Eyck (cca 1390–1441) a fost un mare pictor olandez, unul dintre fondatorii Școlii de artă Renașterea Nordică

Data exactă a nașterii artistului nu este pe deplin cunoscută. Prin tradiție, se consideră că s-ar fi născut în orașul Maaseik, aflat în apropiere de Maastricht, în provincia olandeză Limburg. Se presupune că primele lecții de pictură i-ar fi fost acordate de Hubert, fratele său mai mare.

În jurul anului 1422, când numele lui Van Eyck avea să fie menționat pentru prima dată în acte, el devenise deja un maestru recunoscut, pictor la curtea din Haga a lui Ioan de Bavaria, ducele Țărilor de Jos. După moartea lui Ioan de Bavaria, Van Eyck avea să părăsească Olanda, stabilindu-se în Flandra. În primăvara anului 1425, avea să intre în serviciul ducelui Filip al III-lea de Burgundia, căruia i se mai spunea „cel Bun” și care, la un moment dat, își avusese una din reședințe la Brugge. În calitate de pictor la curtea acestuia, artistul avea să schimbe însă mai multe locații, odată cu ducele, despre care se știe că nu își stabilise niciodată o reședință permanentă în vreun oraș.

Ducele avea să-i acorde o încredere deosebită lui Van Eyck, căruia nu o singură dată îi ceruse să îndeplinească și sarcini cu caracter confidențial. Astfel, în 1427, el va vizita Spania și Portugalia, însoțind solii lui Filip, care fuseseră trimiși să poarte tratative în legătură cu o posibilă căsătorie dintre duce, rămas văduv, și prințesa Isabella de Portugalia. Cu această ocazie, artistul avea să realizeze două portrete ale prințesei, pe care le va trimite stăpânului său, împreună cu proiectul contractului de căsătorie. La începutul anului 1430, pictorul se va întoarce în Flandra, împreună cu alaiul nupțial.

Van Eyck este considerat inventatorul vopselelor în ulei. Cu toate că vopsele pe bază de uleiuri vegetale erau cunoscute încă din secolul al XII-lea, ele aveau numeroase neajunsuri, uscându-se greu, decolorându-se și crăpând peste pânză. Până atunci, mai mulți pictori încercaseră să le îmbunătățească calitatea, însă acest lucru nu-i va reuși pe deplin decât lui Van Eyck. Formula inventată de el permitea ca vopselele să se usuce repede, astfel încât pictorul să poată trasa ulterior și straturi transparente sau dense, fără teama că nuanțele mai noi și mai vechi se vor deteriora, amestecându-se între ele.

Cea mai amplă și mai cunoscută lucrare semnată de Van Eyck este Altarul din Gent, și a fost realizată împreună cu Hubert, fratele său. Picturile pentru acest altar au continuat aproape zece ani (1422–1432). O altă capodoperă a lui este, fără îndoială, „Portretul soților Arnolfini” (1434), apreciată în istoria picturii europene, ca primul tablou al unei familii.

Anii 30 ai secolului al XV-lea s-au constituit într-o adevărată perioadă de înflorire a creației lui Jan Van Eyck. Această perioadă din viața artistului, coincide cu mutarea sa din orașul Lille în Brugge, unde avea să-și cumpere o casă cu fațada din piatră și, în scurtă vreme, să se căsătorească. În anul 1434, ducele Filip al III-lea va deveni nașul primului din cei zece copii ai lui Jan. Pictorul avea să se stingă din viață în iulie 1441, la Brugge.

În partea stângă a compoziției altarului, denumită „Madona cancelarului Rolin”, este reprezentat consilierul lui Filip al III-lea cel Bun, Nicolas Rolin, cancelarul Burgundiei și Brabantului, un om puternic și bogat care, datorită calităților sale, a putut obține tot ce și-a dorit de la viață. Probabil, pictura a fost comandată de către fiul acestuia, pentru capela familiei.

Cu mâinile împreunate pentru rugăciune, Nicolas îngenunchează în fața Împărătesei Cerurilor și primește binecuvântarea de la pruncu Hristos, care se remarcă printr-o expresie serioasă a feței. Chipul cancelarului este sobru și cumpătat; fruntea înaltă este dovada unei minți remarcabile, iar bărbia ascuțită, denotă o voință puternică. Alături de el, chipul madonei pare oarecum arbitrar, idealizat. Un înger ține deasupra ei o coroană bogată. Se pare că locuința fastuoasă din tablou, aparține cancelarului, și Fecioara Maria i se arată acestuia, ca unui om respectabil și pios. Păunii din planul secundar reprezintă simbolul nemuririi, iar grădina cu crini și trandafiri simbolizează virtuțile madonei.

După colonadă, începe magnificul peisaj al citadelei, în care cercetătorii găsesc unele asemănări cu orașul belgian Liège. Prin geamuri, peisajul este separat în trei fragmente distincte. În porțiunea de lângă cancelar, apar șiruri de case și câteva dealuri verzi. Lângă Fecioara Maria și pruncu Iisus sunt reprezentate cu preponderență biserici. Două maluri sunt separate de un râu, dar sunt unite de un pod. Probabil că podul este credința care îi apropie pe oameni de Dumnezeu.

Jacopo Bellini (1400–1470)

Madonna cu pruncul și donatorul (Madonna Leonello d'Este). Cca1440

Jacopo Bellini. Madonna and Child adored by Lionello d'Este

Lemn, tempera. 60 × 40 cm

Jacopo Bellini (cca 1400–1470) a fost un pictor italian, reprezentant al Școlii Venețiene. El se va afla la temelia unei viitoare dinastii de pictori, din care vor face parte și fiii săi – Gentile și Giovanni, precum și ginerele său, Andrea Mantegna, căsătorit cu fiica sa, Nicolosia.

Jacopo Bellini s-a născut și a murit în Veneția. A fost fiul unui zugrav. În cea mai mare parte a vieții sale și-a desfășurat activitatea în orașul natal, decorând biserici și construcții civile. În anii 1423–1425 a trăit la Florența, unde avea să ia lecții de la maestrul Gentile da Fabriano, fondatorul stilului gotic. Jacopo avea să lucreze la Florența și Padova, alături de maestrul său, iar în anul 1436, pentru soborul din Verona, avea să elaboreze „Răstignirea” (lucrare care, din păcate, nu s-a păstrat până azi); în această compoziție, Bellini se va dovedi un adevărat discipol al lui da Fabriano. În anul 1441, în Ferrara, pictorul avea să participe la concursul organizat pentru obținerea dreptului de a face portretul conducătorului local – marchizul Leonello d'Este. Bellini a câștigat concursul în fața altui pictor recunoscut al epocii sale, Pisanello.

Reîntors pe meleagurile natale, Bellini avea să pună bazele unui nou stil renascentist, în arta venețiană. El și-a deschis un atelier de pictură, în care, după anul 1450, avea să lucreze împreună cu fiii săi. În mare măsură, datorită lor și elevilor acestora – Carpaccio, Giorgione și Tițian, secolul al XVI-lea avea să se mai numească, în istoria artei italiene: Perioada venețiană.

Majoritatea lucrărilor de pictură monumentală ale lui Jacopo Bellini nu s-au păstrat. Totuși, din puținele sale tablouri de șevalet care ne-au rămas până azi, se poate deduce cu ușurință faptul că, în pictură, maestrul a combinat în mod fericit, elemente ale stilului gotic cu stilul nou, renascentist. Decorurile compozițiilor, abundența și finisarea meticuloasă a detaliilor, sofismul și rafinamentul, sunt elemente caracteristice goticului târziu, dar tendința de a reprezenta realist obiectele în spațiu este o caracteristică a epocii Renașterii.

Mult mai bine este cunoscut patrimoniul grafic al lui Jacopo Bellini, alcătuit (pe la 1455) din cca 230 de schițe și desene, adunate în două albume care, în momentul de față, sunt păstrate la Luvru și în Muzeul Britanic. Desenele dovedesc tendința lui Bellini de a realiza lucrări artistice cu puternice accente de realism. Preponderență au motivele arhitecturale – desene realizate după biserici și construcții civile, cu o perspectivă reprezentată corect. Alături de ele se remarcă de asemenea, numeroase scene mitologice, biblice și fantastice printre care, apar pentru prima oară subiecte speciale, specifice genului venețian: scene din viața cotidiană și aspecte ale orașului în vreme de sărbătoare.

Până la sfârșitul vieții sale, Jacopo Bellini a păstrat legătura cu tradiția gotică din nordul Peninsulei Italice, dar a avut totodată și puternice influențe din pictura olandeză a primei jumătăți a secolului al XV-lea. Acest aspect este confirmat și de lucrarea intitulată „Madona și Leonello d'Este”, considerată una dintre cele mai bune creații ale stilului gotic italian de la curte. Pictura datează aproximativ din 1440, perioadă în care artistul se afla la Ferrara. Leonello d'Este (1407–1450) – marchiz de Ferrara, duce de Modena și Reggio Emilia, care este totodată clientul tabloului (și donatorul acestuia), este reprezentat îngenunchind la picioarele frumoasei, tristei și izolatei madone. Din cei trei copii nelegitimi pe care Nicolo al III-lea d'Este i-a avut împreună cu Stella de Tolomei, Leonello d'Este, al doilea dintre aceștia, avea să fie recunoscut, după moartea celorlalți pretendenți ai săi, ca moștenitorul său oficial. Leonello d'Este avea să urce astfel pe tronul din Ferrara, începând din anul 1441.

Leonello a fost un conducător de tip renascentist nou, un cavaler nobil și curajos, conducător înțelept, filantrop, poet și colecționar înflăcărat. Contemporanii lui Leonello spuneau că el prefera pacea mai mult decât războiul și înțelepții mai mult decât soldații. În perioada conducerii sale, Ferrara a devenit unul dintre cele mai importante centre culturale ale Renașterii. La universitatea din oraș învățau studenți din multe state europene. La curtea lui Leonello d'Este lucrau mari pictori, oameni de știință și teoreticieni de artă. Leonello a finalizat construcția catedralei orașului și tot sub patronajul lui a fost construit primul spital din Ferrara.

Giovanni Bellini (cca 1430–1516)

Binecuvântarea lui Hristos

Giovanni Bellini. Blessing Christ

Cca 1460–1465. Lemn, ulei. 58 × 46 cm

Giovanni Bellini (cca 1430–1516) – este unul dintre cei mai importanți artiști plastici venețieni ai secolului al XV-lea, fondatorul unei teorii noi de pictură, în care rolul principal îl are lumina și coloritul. Giovanni s-a născut între anii 1430 și 1440, la Veneția, unde s-au remarcat și alți reprezentanți ai dinastiei Bellini – tatăl său, Jacopo, și fratele mai mare, Gentile. Unii cercetători presupun că fiul legitim al lui Jacopo era doar Gentile, nu însă și Giovanni. Cu toate acestea, nu există dovezi sigure în această privință, afirmația aceasta fiind făcută ca urmare a faptului că Anna, văduva lui Jacopo Bellini, și-ar fi nominalizat toți copiii, în afară de Giovanni, în testamentul său din anul 1471.

Prima referință despre Giovanni Bellini apare într-un document din anul 1459 – când pictorul figurează în calitatea de martor la un proces. Din acest act, rezultă că artistul Bellini locuia în centrul comercial al Veneției, în „casa de lângă Podul Rialto”.

Din anul 1460, Giovanni a pictat altarele bisericilor din Veneția. Aproximativ în aceeași perioadă, împreună cu fratele său Gentile, au elaborat pentru Sala Mare a Consiliului de la Palatul Dogilor o serie de panouri monumentale pentru pereți, dedicate evenimentelor aproape legendare ale istoriei venețiene (din păcate, aceste compoziții au fost distruse în timpul unui incendiu).

Din anul 1474, Giovanni l-a înlocuit pe fratele său, la executarea picturii murale a Palatului Dogilor; în acest timp, Gentile fusese trimis într-o misiune oficială la Constantinopol. Chiar din această perioadă, el a început să primească regulat comenzi importante din partea statului venețian. În anul 1483, lui Giovanni Bellini i s-a propus și a acceptat postul de pictor oficial al Republicii Veneția, pe care avea să-l dețină până la moartea sa (după ce, mai devreme, pentru o perioadă de zece ani, această poziție aparținuse lui Gentile Bellini).

Între anii 1475–1476, Antonello da Messina, un elev al lui Jan van Eyck, a venit din Flandra în Veneția, aducând cu el meșteșugul picturii în ulei, ce permitea realizarea trecerilor ușoare de la o culoare la alta. Giovanni Bellini a fost printre primii artiști italieni care a început să lucreze folosind această tehnică nouă.

Despre viața personală a pictorului au rămas informații fragmentare. Este cunoscut că Giovanni Bellini a avut o soție, pe nume Ginnevră. Din testament, rezultă că aceasta ar fi murit în anul 1498. Este posibil ca, după moartea soției, pictorul să se fi căsătorit pentru a doua oară, cu o femeie pe nume Maria, cu mult mai tânără decât el.

În timpul călătoriei sale la Veneția, în anul 1506, Albrecht Dürer îl va numi pe bătrânul Giovanni Bellini, trecut de mult de vârsta de șaptezeci de ani, „cel mai bun dintre pictorii în viață”. La rândul său, Giorgio Vasari scria cu patos despre artist, afirmând că acesta se remarcase și ca un profesor reputat, care îi învăța cu dragoste și ardoare pe discipolii săi, despre teoria artelor plastice. Cei mai talentați elevi aveau să se demonstreze a fi Giorgione și Tițian.

Giovanni Bellini a fost un pictor lucid și a avut mâna fermă până în ultima zi a vieții sale. A murit la 29 noiembrie 1516 și a fost înmormântat cu onoruri. Cariera artistului cuprinde mai mult de șase decenii și aproximativ două sute de lucrări ale sale s-au păstrat în patrimoniul cultural universal – compoziții de altar monumentale, tablouri mici, portrete ale contemporanilor.

„Binecuvântarea lui Hristos” face parte din primele lucrări create de pictor, când el se afla sub influența lui Andrea Mantegna. Cu toate acestea, tabloul se remarcă prin conceptul original al mediului de lumină și aer. Dungile de cer de un albastru rece alternează în plan orizontal cu norii albi sclipitori, conferind scenei dramatism și tensiune psihologică. Lumina din jurul feței slăbite a lui Hristos accentuează dimensiunile suferinței omenești, iar gestul de binecuvântare este un semn al iertării divine și al iubirii.

Giovanni Bellini este singurul artist venețian din secolul al XV-lea, din picturile căruia lipsește panorama orașului. Hristos, care a acceptat suferința pe Cruce, apare pe fundalul unui peisaj rural pașnic, care scoate în relief un sentiment de libertate interioară, pentru Fiul lui Dumnezeu.